

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾

z dnia2010 r.

w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach

Na podstawie art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w:

- 1) przedszkolach specjalnych oraz oddziałach specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych;
- 2) szkołach specjalnych wszystkich typów, w tym szkołach przysposabiających do pracy, oraz oddziałach specjalnych w szkołach ogólnodostępnych;
- 3) młodzieżowych ośrodkach wychowawczych;
- 4) młodzieżowych ośrodkach socjoterapii;
- 5) specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych;

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. Nr 216, poz. 1591).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781, z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 208, poz. 1532 i Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 42, poz. 273, Nr 80, poz. 542, Nr 115, poz. 791, Nr 120, poz. 818, Nr 180, poz. 1280 i Nr 181, poz. 1292, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 145, poz. 917, Nr 216, poz. 1370 i Nr 235, poz. 1618, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206, Nr 56, poz. 458, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1705 oraz z 2010 r. Nr 44, poz. 250, Nr 54, poz. 320, Nr 127, poz. 857 i Nr 148, poz. 991.

- 6) specjalnych ośrodkach wychowawczych;
- 7) ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, realizację odpowiednio:
 - a) obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego,
 - b) obowiązku szkolnego,
 - c) obowiązku nauki.

§ 2. 1. Przedszkola specjalne, oddziały specjalne w przedszkolach ogólnodostępnych, szkoły specjalne oraz oddziały specjalne w szkołach ogólnodostępnych organizuje się dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych:

- 1) niesłyszących,
- 2) słabo słyszących,
- 3) niewidomych,
- 4) słabo widzących,
- 5) z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- 6) z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
- 7) z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- 8) z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- 9) z niepełnosprawnościami sprzężonymi
- z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Przedszkoli specjalnych i oddziałów specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych nie organizuje się dla dzieci, o których mowa w ust. 1 pkt 6.

3. Szkoły specjalne przysposabiające do pracy organizuje się wyłącznie dla młodzieży, o której mowa w ust. 1 pkt 7 i 9.

4. W szkołach ogólnodostępnych nie organizuje się oddziałów specjalnych dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

5. Organizację zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim określają przepisy w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim.

§ 3. Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym w szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych w szkołach ogólnodostępnych może być prowadzone do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy:

- 1) 18. rok życia - w przypadku szkoły podstawowej;
- 2) 21. rok życia - w przypadku gimnazjum;
- 3) 23. rok życia - w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej.

§ 4. 1. Przedszkola, szkoły i oddziały oraz ośrodki, o których mowa w § 1, zapewniają:

- 1) realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego;
- 2) odpowiednie, ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, warunki do nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne;
- 3) zajęcia specjalistyczne, o których mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach;
- 4) inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, w szczególności zajęcia rewalidacyjne i resocjalizacyjne;
- 5) integrację uczniów ze środowiskiem rówieśniczym;
- 6) przygotowanie uczniów do samodzielności w życiu dorosłym.

2. Liczbę dzieci w oddziale przedszkola specjalnego i w oddziale specjalnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczbę uczniów w oddziale szkoły specjalnej i w oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej określają przepisy w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół.

§ 5. 1. Dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego opracowuje się indywidualny program edukacyjno – terapeutyczny, uwzględniający zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego oraz dostosowany do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, zwany dalej „programem”.

2. Program określa:

- 1) zakres dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, o którym mowa w przepisach w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych;
- 2) rodzaj i zakres zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, w tym w przypadku:
 - a) ucznia niepełnosprawnego – zakres działań o charakterze rewalidacyjnym,
 - b) ucznia niedostosowanego społecznie - zakres działań o charakterze resocjalizacyjnym,
 - c) ucznia zagrożonego niedostosowaniem społecznym – zakres działań o charakterze socjoterapeutycznym;
- 3) formy i metody pracy z uczniem;
- 4) formy, sposoby i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane, ustalone przez dyrektora przedszkola lub szkoły zgodnie z przepisami, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 3;
- 5) działania wspierające rodziców ucznia oraz zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, określone przez zespół wymieniony w ust. 3, zgodnie z przepisami, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 3;
- 6) zajęcia rewalidacyjne i resocjalizacyjne oraz inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 4;
- 7) zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami uczniów w realizacji zadań, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, 5 i 6.

3. Program opracowuje zespół, którego zadaniem jest planowanie i koordynowanie udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o którym mowa w przepisach wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 3, po dokonaniu wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia. Program opracowuje się na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, nie dłuższy jednak niż etap edukacyjny.

4. Zespół, o którym mowa w ust. 3, nie rzadziej niż raz w roku szkolnym, dokonuje okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, uwzględniając ocenę efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi, dokonaną zgodnie z przepisami wymienionymi w § 4 ust. 1 pkt 3, oraz, w miarę potrzeb, dokonuje modyfikacji programu.

§ 6. 1. Uczniowie lub absolwenci niepełnosprawni przystępują do sprawdzianu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, zwanego dalej „sprawdzianem”, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, zwanego dalej „egzaminem gimnazjalnym”, egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, przeprowadzanych zgodnie z przepisami w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności, a uczniowie lub absolwenci niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym – w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

2. Dostosowanie warunków przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe do rodzaju niepełnosprawności lub indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia lub absolwenta polega w szczególności na:

- 1) zminimalizowaniu ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, wykorzystaniu odpowiedniego sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych;

- 2) odpowiednim przedłużeniu czasu przewidzianego na przeprowadzenie sprawdzianu lub egzaminu;
- 3) zapewnieniu obecności w czasie sprawdzianu lub egzaminu specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z uczniem lub absolwentem lub pomocy w obsłudze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych.

3. Dla uczniów i absolwentów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przystępujących do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, przygotowuje się odpowiednio zestawy zadań albo arkusze egzaminacyjne dostosowane do rodzaju niepełnosprawności.

4. Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej opracowuje szczegółową informację o sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe odpowiednio do rodzaju niepełnosprawności lub indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów lub absolwentów. Szczegółową informację podaje się do publicznej wiadomości na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie do dnia 1 września roku szkolnego, w którym jest przeprowadzany sprawdzian lub egzamin.

5. Na podstawie informacji, o której mowa w ust. 4, rada pedagogiczna wskazuje sposób dostosowania warunków przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe do rodzaju niepełnosprawności lub indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia lub absolwenta, uwzględniając posiadane przez tego ucznia lub absolwenta orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

6. Przystąpienie do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe przez ucznia lub absolwenta niepełnosprawnego, w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności oraz przez ucznia lub absolwenta niedostosowanego społecznie lub zagrożonego niedostosowaniem społecznym w warunkach dostosowanych do

indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, zapewnia odpowiednio przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego, przewodniczący zespołu egzaminacyjnego, przewodniczący szkolnego zespołu nadzorującego lub kierownik ośrodka egzaminacyjnego.

§ 7. Uczniowie z chorobami przewlekłymi, z zaburzeniami psychicznymi, z zaburzeniami zachowania i zagrożeni uzależnieniem, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy przed dniem wejścia w życie rozporządzenia rozpoczęli naukę w szkole specjalnej lub oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej, mogą kontynuować naukę w takiej szkole lub oddziale do ukończenia szkoły danego typu.

§ 8. Uczniowie niepełnosprawni, niedostosowani społecznie i zagrożeni niedostosowaniem społecznym, którzy przed dniem 1 września 2012 r. rozpoczną naukę w szkołach ponadgimnazjalnych specjalnych i oddziałach specjalnych w szkołach ponadgimnazjalnych ogólnodostępnych, mogą kontynuować naukę w takich szkołach i oddziałach do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 24. rok życia.

§ 9. 1. Indywidualne programy edukacyjne opracowane dla uczniów na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w § 10, są realizowane do końca okresu, na jaki zostały opracowane.

2. Zespoły, o których mowa w § 5 ust. 3, dokonają wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia i dostosują indywidualne programy edukacyjne do wymogów określonych w § 5 ust. 2 pkt 1, 3-5 i 7 w terminie do dnia 30 września 2011 r.

§10. Traci moc rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166).

§11. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2011 r., z wyjątkiem § 2 ust. 4, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2012 r.

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), zgodnie z którym minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie, w tym warunki przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów oraz ich formy, w przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych oraz w ośrodkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, uwzględniając szczególne potrzeby psychofizyczne i edukacyjne tych dzieci i młodzieży.

Projektowane rozporządzenie zastąpi obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166).

Celem nowego rozporządzenia jest zapewnienie uczniom niepełnosprawnym, niedostosowanym społecznie oraz zagrożonym niedostosowaniem społecznym w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach, systemu organizacji kształcenia, wychowania i opieki dostosowanego kompleksowo do ich specjalnych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych oraz możliwości psychofizycznych. Celem regulacji jest także określenie nowego zakresu zadań nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem niepełnosprawnym, niedostosowanym społecznie i zagrożonym niedostosowaniem społecznym. Opracowywać oni będą dla każdego ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, dostosowany do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia oraz będą stosować zindywidualizowane formy i metody pracy z uczniem.

Należy podkreślić, że przyjęte w projekcie rozporządzenia rozwiązania dotyczące zadań specjalnych przedszkoli, szkół oddziałów oraz ośrodków, o których mowa w art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty zostały opracowane równoległe z przygotowywanymi nowymi rozporządzeniami w sprawie:

- warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach,
- szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych,
- rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach
- ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół.

Ponadto zostaną zmienione rozporządzenia w sprawach:

- ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej,
- warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Nowe rozporządzenie wychodzi naprzeciw potrzebom zgłaszanym przez m. in. nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami niepełnosprawnymi, niedostosowanymi społecznie i zagrożonymi niedostosowaniem społecznym, a także rodziców wybierających dla swoich dzieci nauczanie w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych lub w przedszkolach, szkołach i oddziałach integracyjnych. Nowe rozporządzenia uwzględnia ponadto rekomendacje grupy ekspertów do spraw specjalnych potrzeb edukacyjnych powołanej przez Ministra Edukacji Narodowej spośród przedstawicieli przedszkoli, różnych typów szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, różnych rodzajów placówek, kuratoriów oświaty, organów prowadzących szkoły i placówki, a także organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. W projekcie wykorzystano również propozycje wypracowane przez Zespół konsultacyjny do spraw poradnictwa i pomocy psychologiczno-pedagogicznej powołany przez Ministra Edukacji Narodowej na wniosek Związku Zawodowego „Rada Poradnictwa”, który działał w latach 2007-2008. W skład Zespołu wchodził przedstawiciele dyrektorów poradni psychologiczno-pedagogicznych.

1) § 1 i 2 (zakres podmiotowy i przedmiotowy rozporządzenia; określenie grup uczniów, dla których organizuje się kształcenie specjalne w przedszkolach i szkołach specjalnych oraz ośrodkach, a także w oddziałach specjalnych zorganizowanych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych)

Rozporządzenie określa warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w:

- przedszkolach specjalnych oraz oddziałach specjalnych zorganizowanych w przedszkolach ogólnodostępnych,
- szkołach specjalnych wszystkich typów, w tym szkołach przysposabiających do pracy,
- oddziałach specjalnych zorganizowanych w szkołach ogólnodostępnych,
- ośrodkach wskazanych w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

W § 2 ust. 1 projektu rozporządzenia, określając rodzaje niepełnosprawności uczniów, dla których organizuje się kształcenie specjalne w przedszkolach specjalnych, szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, wprowadza się doprecyzowanie w zakresie niepełnosprawności ruchowej – poprzez uwzględnienie niepełnosprawności ruchowej z afazją, natomiast w zakresie autyzmu – poprzez uwzględnienie autyzmu z zespołem Aspergera. Proponowane zmiany zapobiegną sytuacjom, zdarzającym się obecnie, w których w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, odmawia się wydania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, argumentując, że w obowiązujących przepisach nie zostały wymienione literalnie „afazja” i „zespół Aspergera”.

Zespół Aspergera w literaturze przedmiotu uważany jest za autyzm wysokofunkcjonujący, natomiast afazja może skutkować zaburzeniami aparatu artykulacyjnego mowy. Należy podkreślić, że na podstawie art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty zapewnia się możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami. Objęcie zakresem definicji pojęcia

„niepełnosprawności sprzężone”, zawartej w art. 3 pkt 18 ustawy m.in. niepełnosprawności ruchowej i autyzmu, uprawnia do uwzględnienia w zakresie regulacji niniejszego rozporządzenia również uczniów z afazją i z zespołem Aspergera.

W projekcie rozporządzenia rezygnuje się z wyszczególnienia kategorii uczniów z chorobami przewlekłymi i z zaburzeniami psychicznymi, wymienianych w w § 2 ust. pkt 10 i 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach. Należy zauważyć, że projekt niniejszego rozporządzenia dotyczy określenia warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie, podczas gdy choroby przewlekłe i zaburzenia psychiczne nie należą do żadnej z powyższych kategorii. Co więcej, zaburzenia psychiczne również należą do chorób przewlekłych. Niektóre przewlekłe procesy chorobowe, posiadające z reguły skomplikowaną etiologię, również mają swoje fazy czy choćby epizody niepsychotyczne i psychotyczne. Przykładem mogą tu być uzależnienia (np. zespół zależności alkoholowej, majaczenie, paranoja alkoholowa), niektóre depresje (np. depresja bez objawów psychotycznych i z objawami psychotycznymi) lub schizofrenie. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535) stanowi, że ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym oraz zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, natomiast w myśl rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz. U. Nr 139, poz. 1133) profilaktyczną opieką zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą w środowisku nauczania i wychowania obejmuje się dzieci i młodzież objęte obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki oraz kształcące się w szkołach ponadgimnazjalnych do ich ukończenia.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty stanowi, że system oświaty zapewnia każdemu dziecku realizującemu obowiązek szkolny i obowiązek nauki wsparcie w nauce, rozwoju oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczną

stosownie do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych. Zapewnienie właściwej realizacji tego kształcenia, w tym zapewnienie dostosowania treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, należy do zadań odpowiednio przedszkola, szkoły lub placówki, do której uczęszcza uczeń. Kwestie związane z zapewnieniem dzieciom przewlekle chorym, w tym z zaburzeniami psychicznymi, odpowiednich warunków podczas pobytu w przedszkolu, szkole lub placówce, zgodnie z regulacjami art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, należą do obowiązków dyrektora. Dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki m.in. sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki do ich harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne. W sytuacji, gdy w przedszkolu, szkole lub placówce jest uczeń przewlekle chory, w tym z zaburzeniami psychicznymi, dyrektor powinien:

- pozyskać od rodziców (opiekunów prawnych) ucznia szczegółowe informacje na temat jego choroby oraz wynikających z niej ograniczeń w funkcjonowaniu;

- zobowiązać nauczycieli do pozyskania wiedzy na temat tej choroby, m.in. poprzez analizę publikacji z serii „One są wśród nas”, przekazanych do szkół przez kuratoria oświaty w całej Polsce;

- zorganizować szkolenie kadry pedagogicznej i pozostałych pracowników przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie postępowania z chorym dzieckiem – na co dzień oraz w sytuacji zaostrzenia objawów czy ataku choroby;

- w porozumieniu z pielęgniarką szkolną lub lekarzem, wspólnie z pracownikami przedszkola, szkoły lub placówki opracować procedury postępowania w stosunku do każdego chorego ucznia, zarówno na co dzień, jak i w przypadku zaostrzenia objawów czy ataku choroby; procedury te mogą uwzględniać m.in. przypominanie lub pomoc w przyjmowaniu leków, wykonywaniu pomiarów poziomu cukru, regularnym przyjmowaniu posiłków, sposób reagowania itp.; procedury powinny też określać formy stałej współpracy z rodzicami (opiekunami) tego dziecka oraz zobowiązanie wszystkich pracowników przedszkola, szkoły lub placówki do bezwzględnego ich stosowania;

- wspólnie z nauczycielami i specjalistami zatrudnionymi w przedszkolu, szkole, placówce dostosować formy pracy dydaktycznej, dobór treści i metod oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych tego ucznia, a także objąć go różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

- podjąć starania w celu zorganizowania w przedszkolu, szkole lub placówce profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami (wynika to z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz. U. Nr 139, poz. 1133).

W myśl projektu, przez określenie „uczniowie niedostosowani społecznie” należy rozumieć uczniów, dla których poradnia psychologiczno-pedagogiczna wydała orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W dotychczasowym stanie prawnym pod pojęciem „uczniowie niedostosowani społecznie” rozumiano uczniów niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem i z zaburzeniami zachowania (4 kategorie).

W projekcie rezygnuje się z powyższego sposobu rozumienia pojęcia uczniowie niedostosowani społecznie na rzecz ogólnej formuły, że uczniami niedostosowanymi społecznie są uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Należy podkreślić, że powyższe zakresy rozumienia tego pojęcia (ww. 4 kategorie) krzyżują się, co w dotychczasowym stanie prawnym skutkowało nieprecyzyjnymi diagnozami, a w konsekwencji niejednoznaczną treścią orzeczeń wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. W szczególności należy zauważyć, że zarówno zaburzenia zachowania, jak i zagrożenie uzależnieniem stanowią objawy niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym, a zatem nie powinny być wyodrębnione jako odrębne przesłanki niedostosowania. Zaburzenia zachowania i zagrożenie uzależnieniem są znaczącym, a nawet - w przypadku zaburzeń zachowania - osiowym objawem, stanowiącym podstawę do diagnozowania zagrożenia niedostosowaniem społecznym lub niedostosowania społecznego. Dzieci i młodzież niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym przejawiają zachowania budzące niepokój ze względu na konsekwencje społeczne. Są to tzw. zachowania antagonistyczno-destruktywne, będące wyrazem konfliktu jednostki ze społeczeństwem. Negatywnymi konsekwencjami tych zachowań w skali makrospołecznej są zaburzenia funkcjonowania systemu społecznego np. dezorganizacja społeczna, natomiast w skali mikrospołecznej – zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego poszczególnych dzieci i młodzieży. Zachowaniom tym przypisuje się negatywne oceny społeczne oraz obwarowuje zakazami i sankcjami. Zaznaczyć należy, że dzieci i młodzież niedostosowane społecznie pozostają w wyraźnej opozycji do wartości społecznych oraz norm obyczajowych, moralnych i prawnych, a skutkiem

ich zachowań jest szeroko rozumiana destrukcja istniejącego ładu społecznego. Natomiast dzieci i młodzież zagrożone niedostosowaniem społecznym cechują się powtarzającymi się i utrwalonymi wzorcami zachowań dys socjalnych, agresywnych lub buntowniczych, które mogą doprowadzić do przekroczeń norm społecznych i oczekiwań dla danego wieku.

Wobec powyższego, w projekcie proponuje się wyodrębnienie dwóch kategorii uczniów wymagających szczególnych form i metod pracy, tj. uczniów niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Proponowane wyodrębnienie jest uzasadnione również faktem, że kształcenie dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie jest organizowane w szkołach specjalnych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, w których nieletni są umieszczani na podstawie postanowienia sądu. Natomiast kształcenie dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym jest organizowane w szkołach specjalnych w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, w których nieletni są umieszczani na podstawie postanowienia sądu albo na wniosek rodzica, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną, ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym.

W § 2 ust. 2 projektu wskazuje się, że przedszkoli specjalnych i oddziałów specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych nie organizuje się dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim. Rodzaj i poziom zaburzeń rozwojowych u tych dzieci wynika z faktu, że etiologia upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, zdaniem wielu autorytetów naukowych (m. in. H. Borzyszkowskiej i J. Wyczesany) zawiera oddziaływanie kilku czynników patogennych. W większości opracowań naukowych podkreśla się istotny wpływ nieprawidłowego funkcjonowania środowiska rodzinnego dziecka na występowanie niedorozwoju umysłowego w stopniu lekkim. Bardzo trudno jest rozstrzygnąć, czy poziom funkcjonowania w momencie badania młodszych dzieci wynika z rzeczywistego upośledzenia, czy tylko braku stymulacji w rodzinie. Dlatego diagnozowania upośledzenia umysłowego należy dokonywać dopiero u dzieci w wieku szkolnym, u których można z całą pewnością rozpoznać znaczne zaburzenie procesu analizy i syntezy i niższy poziom sprawności procesów poznawczych.

W związku z tym, w sytuacji gdy wynik badania inteligencji dziecka jest na granicy normy i upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim lub różni się niewielką

liczbą punktów, bardzo trudno jest rozstrzygnąć, czy poziom funkcjonowania w momencie badania młodszego dziecka wynika z rzeczywistego upośledzenia, czy tylko braku stymulacji. W przypadku gdy diagnoza dziecka jest jednoznaczna, dziecko z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim może otrzymać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim z zaleceniem kształcenia w przedszkolu ogólnodostępnym lub integracyjnym (bądź z oddziałami integracyjnymi).

Natomiast w § 2 ust. 3, w związku z licznymi pytaniami dotyczącymi możliwości organizowania szkół przysposabiających do pracy dla uczniów niedostosowanych społecznie, jednoznacznie wskazano, że szkoły specjalne przysposabiające do pracy organizuje się wyłącznie dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi – zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. h ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

W § 2 ust. 4 wskazuje się, że oddziałów specjalnych dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym nie organizuje się w szkołach ogólnodostępnych. Obecnie obowiązujące rozporządzenie nie regulowało tej kwestii. Uczniowie niedostosowani społecznie i zagrożeni niedostosowaniem społecznym, jeżeli nie wymagają umieszczenia odpowiednio w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub młodzieżowym ośrodku socjoterapii, powinni mieć zapewnioną specjalną organizację nauki, metod i form pracy w szkołach ogólnodostępnych, zgodnie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

W § 2 ust. 5 wskazuje się na przepisy regulujące organizację zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.

2) § 3 (określenie górnej granicy wieku, do której uczniowie niepełnosprawni i niedostosowani społecznie oraz zagrożeni niedostosowaniem społecznym mogą być objęci kształceniem specjalnym w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych)

W porównaniu z dotychczasowymi przepisami, w § 3 zmieniono górną granicę wieku kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz

zagrożonych niedostosowaniem społecznym w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach. Zmiana ta wynika m. in. z przepisu art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458), który wejdzie w życie dnia 1 września 2012 r. Przepis ten stanowi, że wychowaniem przedszkolnym obejmuje się dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat. Wychowanie przedszkolne jest realizowane w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w innych formach wychowania przedszkolnego. Natomiast w przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wychowaniem przedszkolnym może być objęte dziecko w wieku powyżej 6 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 8 lat. Zatem obowiązek szkolny tych dzieci może być odroczony do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 8 lat (zgodnie z art. 14 ust. 1a ustawy o systemie oświaty w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2012 r.). Natomiast przepis art. 14 ust. 1a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 sierpnia 2012 r., dopuszcza obejmowanie wychowaniem przedszkolnym dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w wieku powyżej 6 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat. W konsekwencji obowiązek szkolny tych dzieci może być odroczony do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat. Reasumując, przepisy ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw wprowadziły obniżenie o 1 rok wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego oraz skrócenie o 2 lata okresu odraczania spełniania obowiązku szkolnego wobec dzieci niepełnosprawnych.

W związku z powyższym, w celu zniwelowania bardzo dużych dysproporcji wiekowych między uczniami niepełnosprawnymi kształcącymi się na tym samym etapie edukacyjnym w różnych typach szkół, w § 3 projektu rozporządzenia obniżono górną granicę wieku kształcenia uczniów w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach, i zaproponowano, aby kształcenie uczniów niepełnosprawnych mogło być prowadzone w tych szkołach i oddziałach do końca

roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 23. rok życia (jednocześnie zachowując ten sam łączny wymiar okresu kształcenia wynoszący 17 lat). W przypadku szkoły podstawowej górna granica wieku kształcenia obejmuje osiągnięcie przez ucznia wieku 18 lat.

3) § 4 (zapewnienie warunków i form kształcenia, wychowania i opieki dla uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym)

W § 4 projektu rozporządzenia nakłada się na przedszkola specjalne, oddziały specjalne w przedszkolach ogólnodostępnych, szkoły specjalne, oddziały specjalne w szkołach ogólnodostępnych oraz ośrodki, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty obowiązek realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, przy jednoczesnym stworzeniu warunków do nauki, zapewnieniu sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, a ponadto obowiązek prowadzenia zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym), zajęć rewalidacyjnych, zajęć resocjalizacyjnych oraz zajęć innego rodzaju, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby edukacyjne i rozwojowe uczniów oraz ich indywidualne możliwości psychofizyczne. Przedszkola, szkoły, oddziały i ośrodki mają także zapewnić przygotowanie uczniów do samodzielności w życiu dorosłym. Wskazuje się również na konieczność integracji uczniów niepełnosprawnych ze środowiskiem rówieśniczym. Przewiduje się, że realizowanie powyższych obowiązków przez przedszkola, szkoły, oddziały i ośrodki przyczyni się do poprawy efektywności pracy z uczniem niepełnosprawnym, niedostosowanym społecznie i zagrożonym niedostosowaniem społecznym.

4) § 5 (indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny)

W przepisie § 5 wprowadza się obowiązek opracowywania dla uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (program).

Program jest opracowywany na podstawie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania uczniów dokonywanej przez zespół nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, o którym mowa w projektowanym rozporządzeniu w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Program opracowuje się na okres, na jaki uczniowi wydane zostało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jednak nie dłuższy niż jeden etap edukacyjny (§ 5 ust. 3 zdanie drugie). Celem programu jest opisanie sposobu realizacji, wobec danego ucznia, przez nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, celów kształcenia i zadań edukacyjnych ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17). Program określa zakres dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia i możliwości psychofizycznych, o którym mowa w przepisach w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, a także rodzaj i zakres zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, formy i metody pracy z uczniem oraz rodzaj zajęć prowadzonych z uczniem. Jednocześnie wskazuje się, że indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny w przypadku ucznia niepełnosprawnego zawiera działania o charakterze rewalidacyjnym, w przypadku uczniów niedostosowanych społecznie - działania o charakterze resocjalizacyjnym, a w przypadku uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym – działania o charakterze socjoterapeutycznym. Część programu stanowią określone elementy pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi, mianowicie ustalone przez dyrektora przedszkola lub szkoły formy, sposoby i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno – pedagogicznej, a także ustalone przez zespół działania wspierające rodziców ucznia oraz zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

W przypadku uczniów, którzy obecnie realizują indywidualne programy edukacyjne opracowane na podstawie dotychczasowych przepisów, w przepisie

przejściowym zawartym § 9 określono obowiązek dostosowania tych programów do zakresu określonego w niniejszym projekcie oraz wskazano termin, w którym to dostosowanie powinno nastąpić tj. do dnia 30 września 2011 r.

Wyodrębnienie indywidualnego programu edukacyjno – terapeutycznego jako pewnej całości działań podejmowanych względem ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia oraz szczegółowe określenie jego elementów, wynika z potrzeby doprecyzowania zadań specjalnych przedszkoli, szkół i oddziałów oraz ośrodków w zakresie indywidualizacji niezbędnej w pracy z uczniami niepełnosprawnymi, niedostosowanymi społecznie i zagrożonymi niedostosowaniem społecznym, polegającej na szeroko rozumianym dostosowywaniu kształcenia, wychowania i opieki pedagogicznej nad tymi uczniami do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych.

5) § 6 (warunki i formy przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych dla uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym)

Przepis § 6 ust. 1 projektu rozporządzenia określa prawo uczniów niepełnosprawnych, do przystępowania do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe na warunkach i w formie dostosowanej - na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego - do rodzaju ich niepełnosprawności. Przepis ten określa ponadto prawo uczniów niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym do przystępowania do sprawdzianu i egzaminów na warunkach dostosowanych – na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego – do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych.

Przepis § 6 ust. 2 wskazuje, na czym polega dostosowanie warunków przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Przepis wskazuje w szczególności na zminimalizowanie ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, wykorzystanie odpowiedniego sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, odpowiednie przedłużenie czasu przewidzianego na przeprowadzenie sprawdzianu lub egzaminów oraz zapewnienie obecności w czasie sprawdzianu lub egzaminu

specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z uczniem lub absolwentem lub pomocy w obsłudze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych. Określenie istotnych elementów dostosowania warunków przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów, a także wprowadzenie nowej procedury dostosowywania tych warunków (§ 6 ust. 4 - 6) wpłynie pozytywnie na zwiększenie szans edukacyjnych uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, a tym samym umożliwi im uzyskanie jak najlepszych wyników egzaminacyjnych. To z kolei, szczególnie w przypadku gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, ma istotne znaczenie w procesie rekrutacji, odpowiednio do szkół ponadgimnazjalnych i na studia wyższe.

W przepisie § 6 ust. 3 projektu określa się, że dla uczniów i absolwentów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przystępujących do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe przygotowuje się zestawy zadań albo arkusze egzaminacyjne dostosowane do rodzaju niepełnosprawności.

W obecnie obowiązującym rozporządzeniu literalnie wskazane były tylko niektóre rodzaje niepełnosprawności, uprawniające do dostosowania - odpowiednio do rodzaju niepełnosprawności - zestawów zadań dla uczniów przystępujących do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego oraz arkuszy egzaminacyjnych dla absolwentów przystępujących do egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Jednakże w praktyce Centralna Komisja Egzaminacyjna dostosowywała zestawy zadań oraz arkusze dla uczniów lub absolwentów niepełnosprawnych odpowiednio do ich niepełnosprawności zgodnie ze wskazaniami zawartymi w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego posiadanych przez tych uczniów. W związku z tym wprowadzenie w projekcie rozporządzenia regulacji dającej możliwość dostosowania zestawów zadań oraz arkuszy egzaminacyjnych dla wszystkich uczniów lub absolwentów niepełnosprawnych wychodzi naprzeciw już stosowanej praktyce.

W § 6 ust. 4 nałożono na Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej obowiązek opracowywania szczegółowej informacji o sposobach dostosowania warunków przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i ich form do

rodzaju niepełnosprawności lub indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów lub absolwentów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Informacja ta będzie podawana do publicznej wiadomości do dnia 1 września roku szkolnego, w którym jest przeprowadzany sprawdzian lub egzaminy.

Na podstawie powyższej informacji oraz z uwzględnieniem orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego danego ucznia lub absolwenta niepełnosprawnego, niedostosowanego społecznie i zagrożonego niedostosowaniem społecznym rada pedagogiczna wskaże sposób dostosowania warunków przeprowadzania sprawdzianu lub egzaminów dla tego ucznia (ust. 5). W § 6 ust. 6 określono zadanie przewodniczącego szkolnego zespołu egzaminacyjnego, przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego, przewodniczącego szkolnego zespołu nadzorującego lub kierownika ośrodka egzaminacyjnego polegające na zapewnieniu uczniowi lub absolwentowi niepełnosprawnemu, niedostosowanemu społecznie lub zagrożonemu niedostosowaniem społecznym, warunków przystąpienia do egzaminu dostosowanych do jego rodzaju niepełnosprawności, indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, uwzględniających wskazania rady pedagogicznej, o których mowa w § 6 ust. 5.

Wprowadzenie nowego rozwiązania pozwalającego szkole decydować o sposobie dostosowania warunków przystępowania do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe do potrzeb i możliwości danego ucznia lub absolwenta niepełnosprawnego, niedostosowanego społecznie i zagrożonego niedostosowaniem społecznym wpisuje się w przyjętą w nowym rozporządzeniu w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, formułę zespołowej pracy nauczycieli i specjalistów, prowadzących zajęcia z uczniem, którzy rozpoznają potrzeby edukacyjne ucznia, planują i realizują formy pomocy, pozwalające na zaspokojenie tych potrzeb, oraz jest zgodne ze zmianami w rozporządzeniu w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

6) § 7-9 (regulacje przejściowe)

Uwzględniając, że adresatami niniejszego rozporządzenia nie będą już uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z powodu choroby przewlekłej, zaburzeń psychicznych, zaburzeń zachowania lub zagrożenia uzależnieniem, w § 7 projektu wprowadza się możliwość kontynuowania nauki przez tych uczniów w szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych w szkołach ogólnodostępnych aż do ukończenia danego typu szkoły. Z uwagi na występujące choroby przewlekłe utrudniające codzienne funkcjonowanie w przedszkolu lub szkole, uczniowie ci będą otrzymywać pomoc psychologiczno-pedagogiczną odpowiednio do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych oraz możliwości psychofizycznych. W przypadku gdy u powyższych uczniów występują jednocześnie niepełnosprawności, niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym, wówczas mogą oni otrzymać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Natomiast zaburzenia zachowania i zagrożenie uzależnieniem mieszczą się w kategoriach niedostosowania społecznego i zagrożenia niedostosowaniem społecznym, które stanowią podstawę do wydania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

W § 8 przewiduje się okres przejściowy, na podstawie którego kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, którzy do dnia 31 sierpnia 2012 r. rozpoczęli naukę w szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych w szkołach ogólnodostępnych, może być prowadzone do końca roku szkolnego, w roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 24. rok życia.

Przepis § 9 projektu rozporządzenia określa terminy, w których dotychczasowe indywidualne programy edukacyjne, realizowane z uczniami niepełnosprawnymi, niedostosowanymi społecznie oraz zagrożonymi niedostosowaniem społecznym, powinny zostać dostosowane do zakresu wprowadzanych w niniejszym rozporządzeniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia oraz dostosowanie indywidualnych programów edukacyjnych do wymagań określonych w niniejszym rozporządzeniu powinno nastąpić do dnia 30 września 2011 r.

Termin wejścia w życie niniejszego rozporządzenia określono na dzień 1 września 2011 r. w związku z rozpoczęciem wdrażania - od dnia 1 września 2011 r. - nowej formuły udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, polegającej na utworzeniu zespołu nauczycieli i specjalistów opracowującego indywidualny program

edukacyjno-terapeutyczny dla każdego ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Proponowany termin wejścia w życie rozporządzenia zapewni przeprowadzenie w sposób sprawny procesu dostosowania organizacji pracy przedszkoli specjalnych, oddziałów specjalnych zorganizowanych w przedszkolach ogólnodostępnych, szkół specjalnych wszystkich typów, oddziałów specjalnych zorganizowanych w szkołach ogólnodostępnych oraz ośrodków wskazanych w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty do wymogów wynikających z przepisów niniejszego rozporządzenia oraz przepisów wprowadzanego równoległe rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Odroczenie o rok, tj. do dnia 1 września 2012 r., wejścia w życie przepisów § 2 ust. 4 pozwoli szkołom, w których funkcjonują oddziały dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym na zapewnienie tym uczniom specjalnej organizacji kształcenia zgodnie z obowiązującymi przepisami, w szczególności w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, placówkach wyspecjalizowanych w pracy resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej. Powyższa regulacja oznacza, że od dnia 1 września 2012 r. w szkołach ogólnodostępnych nie będą organizowane oddziały specjalne dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337) projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej. Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania udziałem w pracach nad projektem.

Rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Ocena skutków regulacji (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Rozporządzenie będzie oddziaływać na uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, ich rodziców oraz obowiązane do prowadzenia kształcenia tych uczniów przedszkola specjalne oraz oddziały specjalne w przedszkolach ogólnodostępnych, szkoły specjalne wszystkich typów, w tym szkoły przysposabiające do pracy, oraz oddziały specjalne w szkołach ogólnodostępnych, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

2. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia został skierowany do zaopiniowania przez następujące związki zawodowe i partnerów społecznych:

- 1) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 2) Sekcję Krajową Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”;
- 3) Chrześcijański Związek Zawodowy „Solidarność im. ks. Jerzego Popiełuszki”;
- 4) Wolny Związek Zawodowy „Sierpień 80”, Komisja Krajowa;
- 5) Komisję Krajową NSZZ „Solidarność”;
- 6) Komisję Krajową NSZZ „Solidarność 80”;
- 7) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 8) Krajową Sekcję Oświaty NSZZ „Solidarność”;
- 9) Forum Związków Zawodowych;
- 10) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Schronisk dla Nieletnich i Zakładów Poprawczych;
- 11) Krajowy Komitet Wychowania Resocjalizującego;

- 12) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Resocjalizacji;
- 13) Fundację Synapsis;
- 14) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym;
- 15) Polskie Towarzystwo ADHD;
- 16) Polski Związek Głuchych - Zarząd Główny;
- 17) Polski Związek Niewidomych - Zarząd Główny;
- 18) Polski Związek Logopedów;
- 19) Polskie Towarzystwo Dysleksji;
- 20) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 21) Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu;
- 22) Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 23) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 24) Polską Radę Ekumeniczną;
- 25) Radę Szkół Katolickich;
- 26) Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
- 27) STO Ogólnopolskie Forum Rodziców;
- 28) Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej;
- 29) Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców;
- 30) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 31) Konfederację Stowarzyszeń Nauczycielskich;
- 32) Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół Średnich;
- 33) Polskie Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół;
- 34) Radę Główną Szkolnictwa Wyższego;
- 35) Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- 36) Konferencję Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;
- 37) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Gminnych Samorządowych Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli;
- 38) Stowarzyszenie Dyrektorów i Nauczycieli Centrów Kształcenia Praktycznego;
- 39) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 40) Krajową Izbę Edukacji.

Projekt został również przekazany do Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych,

Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich.

W dniu 30 czerwca projekt rozporządzenia został zaakceptowany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego łącznie z pakietem rozporządzeń dotyczących kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, poradnictwa i pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

W wyniku konsultacji społecznych uwagi do projektu zgłosiły Związek Nauczycielstwa Polskiego - Zarząd Główny (ZNP), NSZZ „Solidarność” Sekcja Oświaty i Wychowania Regionu Gdańskiego, NSZZ „Solidarność” Sekcja Oświaty i Wychowania, Rzecznik Praw Dziecka.

ZNP zgłosił uwagę, że w zdecydowanej większości przypadków słuszne jest założenie, że w szkołach ogólnodostępnych z zasady będą kształceni uczniowie przewlekle chorzy bez względu na rodzaj schorzenia oraz z zaburzeniami psychicznymi. To rodzice powinni mieć prawo wyboru i decyzji o tym, do jakiej szkoły (czy ośrodka) będzie uczęszczało dziecko. ZNP podniósł, że nie określa się, w jaki sposób szkoły ogólnodostępne będą zapewniały dzieciom przewlekle chorym bezpieczne warunki nauki i pobytu (np. zapewnienie stałej opieki medycznej na terenie placówki, intymności podczas wykonywania niezbędnych czynności medycznych). Wskazał także, podobnie jak w przypadku dzieci niepełnosprawnych, na brak regulacji dotyczącej liczebności oddziałów, do których przyjmowani będą uczniowie przewlekle chorzy.

Uwagi nie zostały uwzględnione. Uczniowie przewlekle chorzy mogą kształcić się w przedszkolach i szkołach specjalnych zorganizowanych w zakładzie opieki zdrowotnej i jednostce pomocy społecznej, o których mowa w przepisach w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w szkołach specjalnych zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej i jednostkach pomocy społecznej. Liczba dzieci w oddziale zorganizowanym w ww. szkołach została określona w przepisach rozporządzenia w sprawie ramowego statutu publicznego przedszkola oraz publicznych szkół. Ponadto uczniowie ci objęci są w przedszkolach, szkołach i placówkach pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Co więcej, do wszystkich szkół i placówek w Polsce trafiły poradniki z serii „One są wśród nas”, zawierające wskazówki dla nauczycieli, w jaki sposób można udzielić pomocy uczęszczającemu do szkoły lub placówki

uczniowi przewlekłe choremu (szczegółowa argumentacja w uzasadnieniu projektu). Rodzice, tak jak dotychczas, będą mieć prawo wyboru szkoły dla swojego dziecka.

ZNP wnioskował również o przesunięcie terminu wdrażania projektowanych rozwiązań. Propozycja Związku wskazywała dzień 1 września 2011 r. jako datę wejścia w życie rozporządzenia oraz dzień 1 września 2012 r. jako termin stosowania przepisów w przedszkolach i szkołach. Uwaga nie została uwzględniona. W przedszkolach i szkołach specjalnych, oddziałach specjalnych zorganizowanych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych oraz w ośrodkach przepisy niniejszego projektu rozporządzenia będą stosowane od dnia 1 września 2011 r. W ww. przedszkolach, szkołach i ośrodkach, już teraz, na gruncie obowiązujących przepisów powoływane są różnego rodzaju zespoły, w skład których wchodzi właśnie, w zależności od potrzeb, nauczyciele, wychowawcy grupy wychowawczej i specjaliści. Wspólnie dokonują oni analizy poziomu wiadomości, umiejętności i funkcjonowania ucznia oraz określają trudności, na jakie napotykają w pracy z nim, planują indywidualną ścieżkę edukacyjną bądź edukacyjno-terapeutyczną, uwzględniając potrzeby zdiagnozowane zarówno na poziomie szkoły, jak i wynikające z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydanych przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Zalecają odpowiednie formy wsparcia dziecka oraz dokonują okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia. Wszystko to sprawia, że przedszkola specjalne, szkoły specjalne i oddziały specjalne w szkołach ogólnodostępnych oraz ośrodki posiadają warunki umożliwiające wdrożenie nowych rozwiązań od dnia 1 września 2011 r.

NSZZ „Solidarność” Sekcja Oświaty i Wychowania Regionu Gdańskiego zgłosiła uwagę, że zaproponowane zmiany spowodują nadmierne obciążenie nauczycieli, zwiększenie biurokracji w szkołach, a na pewno nie wpłyną znacząco na wspieranie uczniów. Uwaga została uwzględniona m. in. poprzez doprecyzowanie zasad opracowywania i zakresu programów.

NSZZ „Solidarność” Sekcja Krajowa Oświaty i Wychowania zaproponowała rozszerzenie grupy uczniów niepełnosprawnych podlegających kształceniu specjalnemu, będących adresatami niniejszego rozporządzenia, o „spektrum autyzmu” lub dokładniej o „całościowe zaburzenia rozwojowe”, a w tym z autyzmem, autyzmem atypowym, zespołem Retta, zespołem Aspergera, całościowym zaburzeniem rozwojowym nieokreślonym, oraz innymi zaburzeniami pokrewnymi. Ponadto wnioskowano o nieobniżanie górnej granicy wieku kształcenia specjalnego

oraz wprowadzenie dokonywania całościowej skrupulatnej oceny wielospecjalistycznej uczniów jeden raz na etap edukacyjny. Poddano także w wątpliwość przygotowanie do samodzielności w życiu dorosłym, argumentując że w szkołach dla dzieci z głębokim upośledzeniem intelektualnym podopieczni nigdy nie osiągają samodzielności, zatem szkoła tego typu nie wywiąże się z nałożonego na nią zadania. Uwagi powyższe nie zostały przyjęte. Nie wydaje się zasadne tak szczegółowe opisywanie grupy dzieci z autyzmem. Należy zauważyć, że wiek rozpoczynania obowiązku szkolnego wynika z przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, natomiast częstotliwość dokonywania wielospecjalistycznej oceny musi być powiązana z ocenianiem osiągnięć szkolnych, które zgodnie z przepisami powinno być dokonywana przynajmniej dwa razy w roku szkolnym. Należy podkreślić, że nastąpiło nieporozumienie dotyczące interpretacji celu kształcenia dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim. Ta grupa osób niepełnosprawnych nie uczęszcza do szkół, ale spełnia obowiązek rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki w formie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Rzecznik Praw Dziecka zgłosił uwagę dotyczącą doprecyzowania § 3 ust. 1, która została uwzględniona. Ponadto, Rzecznik Praw Dziecka zaproponował regulację zalecającą kontynuowanie edukacji przez dzieci niewidome (ze względu na bardzo długi okres adaptacyjny) w tej samej szkole podstawowej lub ośrodku, w którym dzieci realizowały obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne. Zdarza się bowiem, że przedszkole w tym ośrodku jest najbliższym przedszkolem dla tego dziecka, ale już szkoła podstawowa nie jest najbliższą szkołą podstawową w myśl art. 17 ust. 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Uwaga nie została uwzględniona z uwagi na to, że to rodzice mają prawo wyboru szkoły do kształcenia swoich dzieci i niedopuszczalne jest ograniczenie tego prawa ze względu na niepełnosprawność.

3. Wpływ projektu na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Rozporządzenie nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

4. Wpływ projektu na rynek pracy

Rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ projektu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Rozporządzenie nie wpłynie bezpośrednio na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6. Wpływ projektu na sytuację i rozwój regionalny

Rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na sytuację i rozwój regionalny.